

"ויתאפק ויאמר שימו לחם" (מג לא)

"ויתאפק" - אם יהודי מתאפק מלמלא את הנאותיו, ויאמר שימו לחם" - אומר הקב"ה השפיעו לאדם זה כל טוב. ולא רק כשמתאפקים מדברים אסורים הדבר כך, אלא גם שמתאפקים מדברים מותרים ועניני רשות לכבודו ית'. כי יש לכל אחד חשבון בשמים כמה הנאות ותענוגים הוא צריך לקבל, וכמה צער ועגמת נפש.

נתיבות שלום

א נקודל'ה

"וישלח פרעה ויקרא אל יוסף ויריצוהו מן הבור"

כשמתבוננים בפרשה, יושב לו אדם בבית האסורים מזה ימים ימימה, את אור השמש לא ראה, וחופש לא ניתן לו כלל... ויהי מקץ י"ב שנה ניתן לו איזה צד שחרור, ולא עוד אלא שנתנו לו רשות לבוא אל המלך בכבודו ובעצמו לדבר עמו, וכי יצטרכו להריצו, הרי מעצמו ירוץ בכל כוחו לבוא אל המלך להתנפל לפניו ולהתחנן על נפשו... ומה כתוב כאן – ויריצוהו – שלא הלך מעצמו אלא הוצרכו להריצו אל המלך, מכאן נראה גודל בטחונו של יוסף הצדיק שהאמין והכיר שהכל בידי שמים, ו"שחרורו" מבית האסורים יהיה באותו רגע שנכתב בשמים – לא לפניו ולא לאחריו, ומה לו למהר ולרוץ בחינם, על כן הוצרכו עבדי פרעה להריצו..

הרה"ק מאוסטרובה זי"ע

"אשר ימצא הגביע בידו ומת..."

שאלה: האחים אומרים: "אשר ימצא הגביע בידו ומת...". והאיש משיב: "ויהאמר עתה כדברכם כן הוא אשר ימצא הגביע בידו יהיה לי לעבד...". איזו מן תשובה זו?! הרי זה לא מה שהם אמרו?! אלא המשנה למלך היה מנשה (לפי פירוש יונתן בן עוזיאל) והוא ידע איך סבתו רחל מתה ע"י הקללה שקילל יעקב "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה" והוא ידע שהגביע באמתחת בנימין, שהרי הוא שם אותו שם... ומכיוון שפחד שדודו בנימין ימות באותן הנסיבות (הדוד היחיד מאב ואם) הוא מתקן מיד בתוך כדי דיבור את הדברים...

"ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" (מא א)

"ויהי" - לשון צער, "מקץ שנתים ימים" - כאשר בסוף ימיו של האדם "ופרעה חולם" - מתגלה לו (מלשון כי פרוע הוא) שכל ימיו היה חולם.

הרה"ק ר"א ממיקולאיב זצ"ל

"ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם" (מב, ט)

זכירה זו, שזכר יוסף את החלומות שחלם לאחיו, טעונה הסבר, איזה ענין היא לעלילה שטפל עליהם כי מרגלים הם. ועוד קשה איך לא חשש יוסף לעכב את אחיו שלשה ימים במשמר, והלא בכך הוא מאריך את ציפייתו של אביו לשובם, ובינתיים יהיה רעב לחם, אמנם באמת באותה שעה עדיין הפת מצויה בכליהם, אבל יוסף שלא ידע מזה צריך היה לחשוש שמא חייהם תלויים בלחם שיביאו אחיו ממצרים. כאשר נזכר יוסף בחלומות שחלם להם, למד מתוך החלום שעדיין יש פת בכליהם בארץ כנען, שהרי ראה יוסף שכעת נתקיים החלום הראשון שהשתחוו לו אחיו, מאחר שבאותו חלום ראה את אחיו כשהם מאלמים אלומים, - שהם עוסקים באיסוף תבואה, הבין יוסף שעדיין יש לחם בבית אביו.

חתם סופר

"ויהי בבוקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים... ואין פותר אותם לפרעה" (מא, ח)

מפני מה מהר פרעה לקרוא לחכמים שיפתרו לו את חלומותיו? והרי חלומות שווא ידברו ויתכן שהחלומות הם דברי שטות והבל! אלא, פרעה ידע שאדם חולם בלילה רק על דברים שחשב עליהם ביום, כפי שאמרו חז"ל שאין מראים לאדם אלא מהרהורי לבו, כאשר ראה פרעה בחלומו דבר בלתי הגיוני, פרה אוכלת פרה, שלא כדרכה, ושבלים האוכלות שבלים שאין זה מדרכם, ידע פרעה שהוא מעולם לא חשב על דבר כזה, וממילא אין זה חלום רגיל, אשר בו מראים לאדם מהרהורי לבו, מכך הסיק פרעה שזהו חלום מיוחד, חלום נבואי ומשום כך ביקש למצוא פתרון אשר יניח את דעתו ויסביר לו את פשר החלום הנבואי שחלם.

טעמא דקרא

בס"ד
"וידבר פרעה אל יוסף בחלמי הנני עמד על שפת
היאר... (מא, יז)

אומר המדרש: הדא הוא דכתיב "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע" ולכאורה הלא באמת חלם פרעה "והנה עמד על היאר", ומדוע אמר "על שפת היאר"? אלא, בכוונה תחילה שינה במקצת, כדי לנסות את יוסף, אם ידע להבחין בשינוי זה, ויוסף, שידע גם הוא את החלום, אך אמר מיד לפרעה, שלא היה זה "על שפת היאר", כי אם על היאר". דבר זה עורר אצל פרעה התפעלות יתירה והוא אמר: "הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו" – שיש בו רוח הקודש, לדעת לא רק את פתרון החלום, כי אם גם את החלום גופו לכל פרטיו ודקדוקיו לפיכך מביא המדרש את הפסוק: "עדות ביהוסף שמו" – זה העיד לפני פרעה על יוסף, שהוא איש אלקים, שכן "שפת לא ידעתי אשמע" – ששמע פרעה מיוסף את המילים: "שפת – לא ידעתי" – זה שאתה אמר "על שפת היאר" לא ידעתי מהו, מאחר שבכלל לא היתה "שפת" בחלום...

צדיקים

"וישתחו לו.. ויכירם ויתנכר אליהם" (מב, ו-ז)

לכאורה כשהתגלה אליהם, אמר להם שאין בלבו עליהם, ואם כן, מדוע כשהשתחו לו התנכר אליהם, ולא גילה להם מי הוא? חלומותיו של יוסף על אחיו הראו, כי אחי יוסף ישתחו אליו. האחים כעסו מאד על כך, ולכן מכרוהו לישמעאלים. טבעם של בני אדם הוא, שכאשר אדם מנצח את חברו, החבר חש השפלה על כך שהוא נוצח, ונגרמת לו עוגמת נפש רבה. כשהגיעו אחי יוסף למצרים והשתחו לפניו, הכיר אותם יוסף, והבין שזהו אשר ראה בחלומותיו. אך בצדקותו הרבה התנכר אליהם באותה עת, מכיון שלא רצה להשפילם, שכן, אילו היה מגלה להם כשהשתחו לפניו, שהוא יוסף אחיהם, היתה נגרמת להם עגמת נפש גדולה, כשהיו נוכחים לראות שהם נוצחו ויוסף צדק בחלומותיו. למרות שיוסף חפץ בכל מאדו להתגלות לאחיו, כבש את רצונו והתנכר אליהם לעת עתה, כדי שלא לביישם.

קדושת לוי

הגיליון לזכות ולבריאיות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" (מב-ח)

אומר רש"י על הפסוק כי בן זקונים הוא לו – שהיה זיו איקונין שלו דומה לו" – שהפנים של יוסף היה כמו של יעקב, והיה, איפוא, דומה כולו לאביו, ומדוע באמת לא הכירוהו? אלא יוסף היה אמנם דומה לאביו בכל, ובהיותו עכשיו בן שלושים ותשע שנה, היה דומה ליעקב כפי שנראה גם הוא בגיל הזה: וממילא שפיר לא הכירוהו אחיו, שהרי הם נולדו ליעקב בעת שכבר היה בן שמונים ולא ידעו כלל את דמות דיוקנו בהיותו בן שלושים ותשע שנה...

שפתי צדיק מעיינה של תורה)

אזיס ווארט

"ויאמר אליהם יעקב וגו', יוסף איננו ושמעון איננו

ואת בנימין תיקחו, עלי היו כולנה" צ (מב, לו)

המלים "עלי היו כולנה" לכאורה מיותרות – מה בא יעקב לומר במלים אלה? ראיתי בשם הגר"א כך (על דרך הרמז): בפרשת תולדות, בשעה שחשש יעקב שיבואו עליו צרות עקב לקיחת הברכות, אמרה לו רבקה "עלי קללתך, בני"; ובאה לרמוז לו, שנגזר עליו בחייו לסבול שלוש צרות מרכזיות ותו לא, וצרות אלה כלולות בראשי התיבות "עלי" – "עשיו, לבן, יוסף". רבקה רמזה לו, אם כן, שאלה יהיו צרותיו, וזהו "עלי" קללתך" – תסבול משלוש צרות, עשיו לבן ויוסף. ולכן אומר כאן יעקב, "עלי, היו כולנה" – אותן ראשי תיבות "עלי", כבר התקיימו בי כולן – סבלתי מרדיפת עשיו, רמאות לבן ומות יוסף; אל תוסיפו על צרות אלה גם מיתת בנים אחרים, ואל תיקחו ממני את בנימין.

הגר"א

אמרות ופתגמים ברוח החסידות

מה הבאת

פעם נסע רבי דוד ממיקולאייב ליריד, כשחזר, סבבוהו ילדיו: - אבא, מה הבאת? בכה ואמר: - כשאני חוזר מיריד בן יומו, כבר שואלים אותי: מה הבאת? כשאשוב מיריד שנמשך כל ימי חיי ישאלוני: מה הבאת? ומה אענה?...

רבי מנחם מענדל, הרבי הזקן מקוצק: כתוב (שמות לד יז): "אלוהי מסכה לא תעשה לך" - אל תעשה לך אלוהים שיצקת לעצמך..

הקוצקער